

REGIONÁLIS HULLADÉK-LERAKÓ A JÁSZSÁGBAN

A kommunális ellátás fogalma – tágabb értelemben – magában foglalja mindazokat a szolgáltatásokat, amelyek egy-egy település, térség (kistérség) működéséhez alapvetően szükségesek. A fogalom – szűkebb értelemben – a szilárd és folyékony hulladékok gyűjtését, elhelyezését, ártalmatlanítását jelenti -, témánk szempontjából. (Szándékosan nem említem itt – a még e körbe tartozó – állati tetemek gyűjtését és lerakását, a szippantott szennyvizek – folyékony hulladék – elhelyezését, a szennyvízcsatornázást és tisztítást, valamint a temetkezési szolgáltatásokat.)

Hogyan volt biztosítva ez a szűkebb értelemben vett ellátás az elmúlt évtized közepén a Jászságban?

A Jászság 18 településén éves szinten mintegy 220-240 ezer (laza) m³ szilárd háztartási és közületi kommunális hulladék keletkezett. A hulladékok gyűjtését, szállítását, elhelyezését (ártalmatlanítását) csak a települések egy részében tudták megoldani. Rendszeres (intézményes) szemétszállítás csak a városokra és nagyobb lélekszámú községekre volt jellemző. (A térség lakosságának csupán 56 %-t érintette.)

A hulladékkezelés – néhány kivételtől eltekintve – csak a legminimálisabb környezetvédelmi igényeknek tett eleget. Néhány kisebb lélekszámú községben még lerakóhely sem volt. A Jászság fővárosának számító Jászberény szeméttelpe a nyolcvanas évek második felében épült ki. 1991 májusában kezdte el üzemelését és csupán ideiglenes működési engedéllyel rendelkezett és rendelkezik napjainkban is.

A meglévő és működő szeméttelpek telítődése következtében egyre nagyobb gondot jelentett a naponta képződött hulladék elhelyezése és ártalmatlanítása.

A Jászságban élő több, mint 90.000 ember „szemét”-gondjainak megoldása egyre égetőbb feladatként jelentkezett. A megoldást a térség önkormányzatai a közös összefogástól remélték. A Jászsági Önkormányzatok Szövetsége (a megyei önkormányzattal és a Vízügyi, Kommunális és Környezetvédelmi Társulással karöltve) közös hulladékgazdálkodási koncepció kidolgozását tartotta szükségesnek. (A témától nem elkanyarodva és előreugorva mindenképpen meg kell említeni, hogy a Jászsággal határos, a szomszédos Pest, illetve Heves megyébe tartozó két kistérség – a Tápióság és Dél-Heves – önkormányzatai ugyanebben az időszakban ugyanilyen gondokkal szembesült.)

A szükség, a feszítő kényszer, valamint a (reményteli) segítség szerencsésen találtak 1995-ben. A Belügyminisztérium Nemzetközi Segélykoordinációs Osztálya ugyanis az év tavaszán pályázati felhívást tett közzé a PHARE „Közigazgatási Reform Program” hálózati mintafejlesztések keretében önkormányzati együttműködési kapcsolatok fejlesztése érdekében. A pályázat segítséget kívánt nyújtani olyan együttműködések és társulások kialakításához, amelyben az önkormányzatok közösen

tudnak fejlesztéseket megtervezni és kivitelezni. A támogatás anyagi fedezetét az Európai Unió PHARE Segélyalapja biztosította. A javasolt pályázati témakörök között első helyen szerepelt a kommunális együttműködés. A 18 jáász település vezetői, a polgármesterek (és a képviselőtestületek) kapva-kaptak a lehetőségen, és megbízták Jászberény városát a pályázat lebonyolításával. Közbevetőleg meg kell jegyezni azt is, a jobb érthetőség miatt, hogy ez az összefogás nem volt előzmény nélküli. A jáász települések ekkorra már túl voltak a telefon- és a gázhálózat kiépítésén.

Önkormányzatunk a konkrét napi teendők elvégzésével egyszemélyes részvénytársaságát, a Vagyonkezelő és Városüzemeltető Rt-t bízta meg. (A választás nem volt véletlen, hiszen e cég keretében működő egyik Kft. foglalkozott és foglalkozik a városban a hulladékgyűjtéssel és ártalmatlanítással.)

A 18 település komplex hulladékgazdálkodási tanulmányának kidolgozása 4.375.000 Ft-ba került. (Ebből lakosságszám arányosan 1.500.000 Ft-t vállaltak a települések és 3.225.000 Ft volt a PHARE támogatás.) A sikeres pályázat nyomán elkészített tanulmány(terv) lerakó létesítése céljából két egyaránt alkalmas területet jelölt meg a kistérségen belül. (A lerakóhelyek kijelölése már 1996-ban megtörtént.)

A Jászfelsőszentgyörgy közigazgatási területére javasolt lerakóhely megvalósítása a falugyűlés ellenállásán „megbukott”. A másik kiszemelt település (Jásztelek) lakossága megértést tanúsított. (Teljesíthető feltételt szabtak csupán, nevezetesen a leendő lerakóhelyre a községen keresztülvezető út megépítését.) A BM által kiírt pályázati feltételeknek a Jászság (18 település) önmagában is megfelelt.

Ezzel párhuzamosan egyeztetések folytak a Tápióság településeivel, hiszen hasonló gondok foglalkoztatták annak a térségnek az önkormányzatait is. A jáászági lerakóhely kiválasztását követően derült ki véglegesen, hogy ők nem csatlakoznak. A szállítási költségeket figyelembe véve számukra a térségükhöz közeli jászfelsőszentgyörgyi lerakóhely megvalósítása lett volna vonzó.

A minél több települést összefogó társulást alapvetően az egy-egy önkormányzatra jutó kiadás csökkentése indokolta.

Azonos problémák foglalkoztatták a dél-hevesi tájegység önkormányzatait is. A tanulmányterv elkészítéséig el is jutottak, azonban e ponton kénytelenek voltak megállni. Az ott lerakóhelyként kiemelt Erk lakossága tiltakozott a beruházás odatelepipítése ellen. (Ugyanúgy jártak, mint a jáász önkormányzatok Jászfelsőszentgyörgy esetében.)

A jáász önkormányzatok elfogadták a dél-hevesiek csatlakozását (1998.), így a jáászági – regionálissá bővült – hulladék-lerakó beruházásának megvalósítását 33 település vállalta magára. A további feladatok végzését, mint gesztor, Jászapáti városa fogta össze.

A részletes vizsgálatok után döntöttek az önkormányzatok (képviselőtestületei) a lerakóhely céljára szolgáló terület megvásárlásáról, illetőleg a kisajátítási eljárás megindításáról, miután nem minden tulajdonossal sikerült adásvételi szerződést kötni. (A térségben ekkorra már túl voltunk a földkárptóláson.) Az 1.5 millió tonna/30 év kapacitású lerakóhely 24 ha földterületen valósult meg, s a

távlati fejlesztési lehetőségre adott további 15 ha földterület. A földterület az önkormányzatok osztatlan közös tulajdonát képezi.

A beruházás helyének megszerzésével párhuzamosan indult a tervezetés is. A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Területfejlesztési Tanács támogatásával 1997-ben elkészült a lerakóhely engedélyezési terve. (A tervező kiválasztása meghívásos eljárással történt, 7 cég kapott meghívást. A terv készítésére – és a szakhatósági egyeztetésre – végül két cég kapott megbízást.) A kiviteli terv készítését a közbeszerzés szabályainak nyílt eljárása során az engedélyes terv készítői nyerték el.

A tervezéssel egyidejűleg komoly lobbizásba kezdtek az önkormányzatok (immár két megyében és a főhatóságok szintjén is) a különféle pályázatok elnyeréséért. (A beruházás bekerülési összege 1997. évi árszinten – prognosztizálva – ÁFA nélkül 1.026.673 Ft, ÁFÁ-val pedig 1.280.004 Ft volt.) A céltámogatási pályázat előkészítése és benyújtása volt az első teendő. Az eredményes pályázaton a beruházási költség közel 40 %-át nyertük el. A Központi Környezetvédelmi Alaphoz benyújtott pályázat elfogadása az 1998-as parlamenti választásokat megelőző és követő „átmeneti” időszak miatt elhúzódott. Parlamenti felszólalást követően már mint a KAC (Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat) egyik első nyerteseként kaptuk meg a beruházás mintegy 20 %-nak megfelelő támogatást, 1998 decemberében.

Megjegyzem, hogy a minisztériumi támogatás elnyerése érdekében további, az eredeti elképzelések között nem szereplő kötelezettségeket, nevezetesen: a szelektív gyűjtés valamilyen szintű elkezdését és a meglévő lerakótelepek rekultivációját is vállalni kellett. Zökkenőmentes volt a két megye fejlesztési forrásainak bevonása; a területi kiegyenlítő támogatás nettó összege: Heves m. esetében 47.394 eFt, Jász-Nagykun-Szolnok megye esetében pedig kerekén 100.000 eFt volt.

Megállapítható, hogy az összes vissza nem térítendő támogatás aránya a beruházás mintegy 80 %-t fedezte.

A beruházás kivitelezőjének kiválasztása két lépcsős közbeszerzési eljárás keretében történt meg. Az előminősítés során „elvérzett” a pályázók (9) fele. Egy pályázót –fellebbezés nyomán – az Országos Közbeszerzési Tanács juttatott tovább. Döntésének – az okozott idővesztésen kívül – egyéb következménye nem volt.

A második fordulóban történt meg a kivitelező kiválasztása. A második helyezett eredménytelenül támadta meg a döntést – újabb idővesztéséget okozva. A közbeszerzési eljárást – pályázati anyag összeállítását, elbírálások koordinálását, egyéb szakmai tanácsadást – a gesztor település megbízása alapján egy cég bonyolította le. Utólag meg kell állapítani: az egész beruházás folyamatában lényeges, döntő volt, hogy nagy szakmai tapasztalattal rendelkező tervezőt, bonyolítót, műszaki ellenőrt, kivitelezőt sikerült kiválasztani. Szakmai alkalmasság, megfelelő referenciák nélkül senki sem nyerhetett.

A kivitelezés nem volt zökkenőmentes. Az első akadályt a rendkívül csapadékos időjárás következtében kialakult belvíz jelentette, később régészeti feltárások késleltették (ez utóbbi az útépítésnél jelentkezett).

A kivitelezés időszakában került sor két szervezetre

- a REGIO-KOM Térségi Kommunális Szolgáltató Társulás, valamint a
- REGIO-KOM Térségi Kommunális Szolgáltató Kft. létrehozására, amelyek működése feltétlenül szükséges a regionális hulladék-lerakó üzemeltetése szempontjából.

A lerakó tulajdonosa a társulás, üzemeltetője pedig a Kft. lett. Minden gátló tényező ellenére a kivitelezés határidőre – 2000 október 31-re – befejeződött. A pénzügyi elszámolások 2001. február végéig megtörténtek, utána elkezdődött a próbaüzemelés.

A tulajdonos (társulás) döntése alapján 2001 július 1-től fogadja a lerakóhely a térség hulladékát. A szolgáltatást nyújtó-végző szervezetek - Jászberény esetében a Berénykom Kft. és az üzemeltető - közgazdasági számítások, elemzések alapján tettek javaslatot a kötelező közzolgáltatás díjára.

A társulás a hulladékszállítás és kezelés díját a 33 településre egységesen 5804 Ft/110 liter/heti egy szállítás/év+ÁFA összegben határozta meg. A társult települések önkormányzatainak ebből kellett kiindulniuk saját rendeleteik megalkotása során. Az önkormányzatok képviselőtestületei május-június folyamán hozták meg rendeleteiket, többnyire – a szabályozást tekintve – a komplexitásra törekedve. Jászberény város Önkormányzatának Képviselő-testülete például 2001 évi májusi ülésén „a települési köztisztasággal, a zöldterület és parkfenntartással, a települési szilárd és folyékony hulladékkal összefüggő feladatok végrehajtásáról” alkotott rendeletet.

A jászberényi képviselő-testület gondolt arra is, hogy ez a kötelező közzolgáltatás kétszeres módon vált drágábbá a lakosság számára, egyrészt a díja emelkedett, másrészt a szolgáltatás mennyisége mérséklődött. Az új tarifa szerint heti egy szállítás történik a korábbi kettővel szemben. A szociálisan rászorultak részére éppen ezért külön önkormányzati rendeletben hozzájárulást állapított meg, amely támogatás az egyedül élők, illetve a kétszemélyes háztartások - tipikusan idős házaspárok - esetében a fizetendő díj feléig terjed.